

Sygn. akt III Pa 27/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2014r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Beata Bielska (spr.)
Sędziowie:	SSO Teresa Suchcicka SR del. do SO Monika Obrębska
Protokolant:	sekr.sądowy Ewelina Asztemborska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 października 2014r. w O.

sprawy z powództwa G. T.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) S.A. w O.

o odszkodowanie w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę z naruszeniem przepisów

na skutek apelacji pozwanego Przedsiębiorstwa (...) S.A. w O.

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrołęce

z dnia 27 maja 2014r. Sygn.. akt IV P 405/13

orzeka:

uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1, 3, 4 i 5, znosi postępowanie w sprawie w zakresie żądania odszkodowania w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę z naruszeniem przepisów, poczynając od dnia 27 maja 2014r. i sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ostrołęce, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za obie instancje.

UZASADNIENIE

G. T. w pozwie z dnia 08.10.2013r. domagała się uznania za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę, dokonanego przez Przedsiębiorstwo (...) S.A. w O.. Nadto wniosła o zasądzenie 12-miesięcznego odszkodowania z tytułu naruszenia Gwarancji Zatrudnienia określonych w Załączniku nr 8A do umowy sprzedaży akcji spółki (...) S.A. w O. zawartej w dniu 24 czerwca 2010r. pomiędzy Skarbem Państwa a (...) Sp. z o.o. w M. k/W..

W uzasadnieniu wskazała, że w (...) w O. jest zatrudniona od 18.09.1979r. na czas nieokreślony. W dniu 02.10.2013r. otrzymała wypowiedzenie z 3 – miesięcznym okresem wypowiedzenia ze skutkiem w postaci rozwiązania umowy o pracę z dniem 31.12.2013r. Jako przyczynę wypowiedzenia pracodawca podał likwidację stanowiska pracy. Powódka

podkreśliła, że została skrzywdzona, ponieważ ma 53 lata i 33 letni staż pracy, a z uwagi na wiek nie będzie mogła znaleźć już zatrudnienia. Wniosła o cofnięcie wypowiedzenia do uzyskania przez nią 55 lat, co jej zdaniem zostało zagwarantowane pakietem – załącznik nr 8A – gwarancje zatrudnienia punkt 3. Wskazała też, że w punkcie 4 widnieje zapis o odszkodowaniu w wysokości 12 – krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, które powinno zostać jej wypłacone.

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego Przedsiębiorstwa (...) S.A. w O. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych lub zgodnie ze złożonym zestawieniem poniesionych kosztów, jeżeli zostanie złożony.

Zdaniem pozwanego żądanie zgłoszone w pozwie jest bezpodstawne, gdyż w uzasadnieniu wypowiedzenia pracodawca jako przyczynę podał likwidację stanowiska pracy, która spowodowana została koniecznością zredukowania zatrudnienia w spółce z powodów ekonomicznych. Wskazał też, że pozwany wytypował do zwolnienia m.in. powódkę, mając na względzie jej kompetencje. Ponadto spełnił wszystkie wymogi formalne przewidziane w ustawie o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników, w tym konsultacji ze związkami zawodowymi. W związku z trudną sytuacją ekonomiczną pozwanego podjęto decyzję o zmniejszeniu zatrudnienia, co spowodowało konieczność wypowiedzenia powódce umowy o pracę na podstawie art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników.

Ostatecznie w toku postępowania G. T. wniosła o zasądzenie odszkodowania w kwocie 37.500zł, na które składały się: 3-miesięczne odszkodowanie, wynikające z art. 45 § 1 kp oraz 12-miesięczne odszkodowanie, wynikające z załącznika nr 8A do umowy sprzedaży akcji spółki (...) S.A. w O. zawartej w dniu (...)2010r. Wniosła również o zasądzenie od powyższych kwot ustawowych odsetek od dnia 01.02.2014r. do dnia zapłaty oraz kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 27.05.2014r. Sąd Rejonowy w Ostrołęce zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 7.596,99 zł brutto tytułem odszkodowania za nieuzasadnione rozwiązanie umowy o pracę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1.02.2014r. do dnia zapłaty a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Nadto nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Kasy Sądu Rejonowego w Ostrołęce kwotę 380zł tytułem opłaty stosunkowej od uwzględnionej części powództwa, której powódka nie miała obowiązku uiścić, wyrokowi w punkcie 1-szym nadał rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 2.532,33 zł brutto i zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że G. T. od dnia 18.09. 1979r. do dnia 31.01.2014r. była zatrudniona u pozwanego. W tym okresie zajmowała stanowiska pracy referenta, st. referenta ds. technicznych, st. referenta ds. finansowych, zaś w ostatnim okresie zatrudnienia kasjera biletowego na dworcu autobusowym w P. Terenowej w O.. Oprócz powódki w P. Terenowej w O. zatrudniona była jeszcze jedna osoba na takim samym stanowisku kasjera biletowego.

Sąd ustalił też, że jeszcze przed wygaśnięciem łączącej strony umowy o pracę, tj. w dniu 24.06.2010r., została zawarta umowa sprzedaży akcji spółki Przedsiębiorstwo (...) S.A. w O. pomiędzy Skarbem Państwa Rzeczypospolitej Polskiej, reprezentowanym przez Ministra Skarbu Państwa (sprzedającym) a (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. k/W. (kupującym). W artykule 4 zatytułowanym „Zobowiązania dotyczące pracowników spółki” w § 1 „Gwarancje zatrudnienia”, w ust. 1 strony umowy zawarły zapis, zgodnie z którym Kupujący zobowiązuje się wobec Sprzedawcy, że Spółka wykona zobowiązania w przedmiocie gwarancji zatrudnienia oraz płacy (Układ Zbiorowy Pracy) w Spółce w zakresie i na warunkach określonych w Załączniku nr 8A do Umowy przez okres 5 lat od dnia zawarcia Umowy.

Sąd wskazał, że w przedmiotowym Załączniku nr 8A w punkcie I zatytułowanym „Gwarancje zatrudnienia” w ust. 1 zawarto zapis, zgodnie z którym Spółka nie rozwiąże z Pracownikami umowy o pracę za wypowiedzeniem ani nie wypowie żadnemu z (...) warunków umowy o pracę, w szczególności w zakresie wynagrodzenia, stanowiska i miejsca pracy, przez okres 5 lat od dnia nabycia przez Inwestora 85% akcji Spółki z wyjątkami określonymi w

ust. 2 – 3, 5 – 11 poniżej (...)). Nadto w ust. 3 wskazano, że Spółka w okresie Gwarancji Zatrudnienia, o którym mowa w ust. 1 powyżej nie rozwiąże umowy o pracę za wypowiedzeniem ani nie wypowie warunków umowy o pracę w szczególności w zakresie wysokości wynagrodzenia, stanowiska i miejsca pracy Pracownikowi, który w dniu nabycia przez Inwestora 85% akcji Spółki ukończył 50 rok życia (w przypadku kobiet) i 55 roku życia (w przypadku mężczyzn) do czasu nabycia przez tego Pracownika uprawnień emerytalnych z wyjątkami określonymi w niniejszym Załączniku. W przypadku rozwiązania umowy o Pracę w okresie trwania Gwarancji Zatrudnienia z naruszeniem postanowień niniejszego Załącznika Spółka miała zaś wypłacić zwalnianemu Pracownikowi, niezależnie od przewidzianych w obowiązujących przepisach odpraw, odszkodowanie w wysokości 12-krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw z nagrodami zysku w wysokości ogłoszonej przez Prezesa GUS w kwartale poprzedzającym kwartał, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy o pracę oraz odszkodowanie brutto jednomiesięcznego wynagrodzenia brutto wyliczonego jak za urlop wypoczynkowy pomnożonego przez liczbę miesięcy pozostających do końca obowiązującego okresu gwarancji zatrudnienia.

Sąd ustalił, że w dniu 24.09.2013r. M. group (...) O. działając w imieniu Przedsiębiorstwa (...) S.A. w O. zawiadomił zgodnie z art. 38 § 1 kp związku zawodowe, że zamierza wypowiedzieć umowę o pracę na czas nieokreślony m.in. G. T. – zajmującej stanowisko kasjera, z zachowaniem ustawowego trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia w związku z likwidacją stanowiska pracy.

Następnie w dniu 30 września 2013r. M. group (...) O. oświadczył, iż z dniem doręczenia pisma zatytułowanego „Rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem” wypowiada G. T. umowę o pracę zawartą na czas nieokreślony z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, który upłynie w dniu 31.12.2013r. Jako przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę wskazano likwidację stanowiska pracy. Z kolei jako podstawę prawną wypowiedzenia umowy o pracę wskazano art. 32 § 1 pkt 3 i art. 36 § 1 pkt 3 k.p. oraz art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników.

Sąd ustalił nadto, iż spośród dwóch osób zatrudnionych w P. Terenowej w O. na stanowisku kasjera biletowego tylko G. T. otrzymała wypowiedzenie, zaś z drugą pracownicą nie rozwiązano stosunku pracy. Pracodawca nie podał G. T. kryteriów, w oparciu o które wytypował właśnie jej osobę do zwolnienia.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie częściowo, tj. w zakresie żądania odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę a w pozostałym zakresie było bezzasadne.

Odnosząc się do żądania zasądzenia odszkodowania z tytułu nieuzasadnionego wypowiedzenia umowy o pracę Sąd podkreślił, że w razie złożenia przez pracownika odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę na czas nieokreślony, spór przed Sądem pracy toczy się co do zasady w granicach wskazanych pracownikowi konkretnych przyczyn dokonanego wypowiedzenia. W niniejszej sprawie pozwany pracodawca określił przyczynę wypowiedzenia jako likwidację stanowiska pracy powódki. Tak wskazana przyczyna wypowiedzenia wymagała wyboru do zwolnienia jednej spośród dwóch osób zatrudnionych na takich samych stanowiskach pracy i wedle dominującej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego konieczne było wskazanie powódce zastosowanych kryteriów jej wyboru do wypowiedzenia umowy o pracę.

Sąd Rejonowy powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazał, że jeżeli racjonalizacja zatrudnienia wymaga dokonania wyboru do zwolnienia z pracy spośród pracowników zatrudnionych na takich samych lub podobnych stanowiskach pracy, to w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę pracodawca powinien w odniesieniu do wskazanych zmian organizacyjnych nawiązać do przyjętych kryteriów wyboru do zwolnienia z pracy pracowników, którym dokonuje wypowiedzeń umów o pracę. Kryteria wyboru do zwolnienia z pracy powinny być zatem wskazane zwalnianemu pracownikowi w piśmie wypowiadającym umowę o pracę (art. 30 § 4 k.p.), a nie dopiero ujawniane lub poznawane w sądowym postępowaniu odwoławczym.

Sąd wskazał, że powódka była jednym z dwóch pracowników zatrudnionych na takim samym stanowisku kasjera biletów. W tej sytuacji pracodawca powinien wskazać G. T., w oparciu o jakie kryteria dokonał jej wyboru do

zwolnienia, czego jednak w piśmie rozwiązującym umowę o pracę za wypowiedzeniem z dnia 30.09.2013r. nie uczynił. Pełnomocnik pozwanego pracodawcy dopiero w odpowiedzi na pozew wskazywał, że pozwany wytypował do zwolnienia m.in. powódkę mając na względzie jej kompetencje. Podniósł, iż na okoliczność zastosowanych kryteriów w toku postępowania przesłuchał świadka Z. Z. i T. Z. (1). Świadek Z. Z. zeznał, iż jego zdaniem podstawą wytypowania pracowników do zwolnienia były kompetencje i zaangażowanie w pracę konkretnych osób i to kierownik P. Terenowej w O. ocenił kompetencje G. T. i wytypował ją do zwolnienia. Z kolei T. Z. (1) jednoznacznie stwierdził, że nie znał precyzyjnych kryteriów doboru G. T. do zwolnienia z pracy. Wskazał wręcz, że z jego punktu widzenia kryteria wyboru powódki do zwolnienia były losowe.

Sąd podniósł, iż na skutek braku zawarcia w piśmie wypowiadającym umowę o pracę kryteriów wyboru, którymi kierował się pracodawca dokonując zwolnień, powstała sytuacja, w której powódka de facto nie wiedziała, dlaczego to właśnie z nią, a nie z drugą pracownicą, która pozostała na wcześniej zajmowanym stanowisku, dokonano rozwiązania umowy o pracę. Nie ulega zatem wątpliwości, że wskazana przez pracodawcę przyczyna wypowiedzenia była nazbyt ogólnikowa oraz pozbawiona cech konkretności i precyzyjności, a nade wszystko nie nawiązywała do zastosowanego kryterium doboru pracownika do zwolnienia, co już tylko z tego powodu musiało skutkować uznaniem, że dokonane wypowiedzenie było w istocie rzeczy nieuzasadnione w rozumieniu art. 45 § 1 k.p.

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że żądanie G. T. zasądzenia odszkodowania wskazanego w art. 471 k.p. było zasadne. Ponieważ w stosunku do powódki miał zastosowanie 3-miesięczny okres wypowiedzenia, wysokość odszkodowania Sąd ustalił w wysokości wynagrodzenia za okres 3 miesięcy ($2.532,33 \text{ zł} \times 3 = 7.596,99 \text{ zł}$) z ustawowymi odsetkami od dnia 01.02. 2014r. do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu niezasadnym jest zaś żądanie zasądzenia 12-miesięcznego odszkodowania z tytułu naruszenia Gwarancji Zatrudnienia określonych w Załączniku nr 8A do umowy sprzedaży akcji spółki (...) S.A. w O., zawartej w dniu 24.06.2010r. pomiędzy Skarbem Państwa reprezentowanym przez Ministra Skarbu Państwa a (...) sp. z o.o. w M. k/W.. Sąd wskazał, iż strony umowy sprzedaży akcji spółki (...) S.A. w O. w sposób szczególny uregulowały zobowiązania dotyczące pracowników spółki, w tym gwarancje zatrudnienia oraz odpowiedzialność kupującego za zobowiązania wynikające z tej umowy. Z literalnego brzmienia przepisów umowy wynika, iż za niewykonanie zobowiązań w zakresie „Gwarancji zatrudnienia” kupujący odpowiadać będzie wobec sprzedawcy, tj. Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Skarbu Państwa, dlatego umowa ta nie stanowi źródła indywidualnych roszczeń pracowniczych.

Wobec częściowego oddalenia powództwa Sąd, mając na uwadze treść art.113 ust. 1 oraz art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, obciążył pozwanego opłatą stosunkową od uwzględnionej części powództwa, której powódka nie miała obowiązku uiścić. Na podstawie art. 4772 § 1kpc Sąd z urzędu nadał wyrokowi w punkcie 1 rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty jednomiesięcznego wynagrodzenia G. T.. Z racji częściowego tylko uwzględnienia żądań powódki Sąd na podstawie art. 100 kpc zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w pkt 1, 3, 4 i 5.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1/ naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) przepisu art. 30 § 4 kp w zw. z art. 10 ust. 1 i w zw. z art. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników, poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w doręczonym powódce wypowiedzeniu umowy o pracę winny znajdować się kryteria wyboru do zwolnienia pracy, a wskazana w nim przyczyna „likwidacja stanowiska pracy” nie była wystarczająca,

b) przepisu art. 45 § 1 kp poprzez niewłaściwe jego zastosowanie, polegające na bezpodstawnym zasądzeniu od pozwanego na rzecz powódki odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę w sytuacji, gdy wypowiedzenie to było uzasadnione i nie naruszało prawa.

2/ naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) przepisu art. 91 pkt 3 kpc w zw. z art. 351 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych oraz treścią pełnomocnictwa udzielonego przez pozwanego radcy prawnemu W. L. w dniu 18 grudnia 2013r. do reprezentowania Spółki przed właściwymi sądami oraz organami egzekucji w sprawie z powództwa G. T. przeciwko Spółce, zawierającego zakaz ustanawiania pełnomocników substytucyjnych, poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż upoważnienie do występowania w niniejszej sprawie udzielone aplikantowi radcowskiemu P. S. (1) objęte jest ww. zakazem ustanawiania pełnomocników substytucyjnych, w wyniku czego aplikant radcowski P. S. (1) w dniu 27 maja 2014r. nie został dopuszczony do udziału w sprawie,

b) przepisu art. 100 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż wynik sprawy ustalony w skarżonym wyroku daje podstawy do wzajemnego zniesienia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

c) przepisu art. 233 § 1 kpc poprzez zastosowanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, które to uchybienie doprowadziło do poczynienia błędnych ustaleń nie mających poparcia w argumentacji prawnej, jak również w materiale dowodowym,

d) przepisu art. 328 § 2 kpc poprzez wadliwe sporządzenie uzasadnienia wyroku i brak w uzasadnieniu odniesienia się do określonych dowodów przeprowadzonych w sprawie, na których Sąd oparł orzeczenie, jak również przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, co oznacza, iż Sąd wyrokując nie miał ich na względzie, a więc popełnił uchybienie procesowe, które ma wpływ na wynik sprawy.

W konkluzji pozwany wniósł o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości,

II. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa radcowskiego za I i II instancję, powiększonych o podatek od towarów i usług,

ewentualnie o:

III. uchylenie zaskarżonego wyroku (tj. w zaskarżonej części) i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania,

IV. zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego oraz rozstrzygnięcia o kosztach za pierwszą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w niniejszej sprawie nie mają zastosowania przepisy art. 30 § 4 kp w zw. z art. 10 ust. 1 i w zw. z art. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników oraz art. 45 § 1 kp, a przywołanie ich w uzasadnieniu wyroku jako podstawy orzekania było skutkiem błędnej ich wykładni, a w konsekwencji tego niewłaściwie został zastosowany art. 45 § 1 kp.

Pozwany kwestionował stanowisko Sądu Rejonowego, iż w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę pracodawca powinien wskazać kryteria wyboru do zwolnienia z pracy. Wskazał, iż w P. w O. stanowisko zajmowane przez powódkę, tj. rozliczanie kierowców z utargów, uległo faktycznej likwidacji. Dla rozliczeń kierowców wprowadzone zostały wpłaty. Powyższe okoliczności wskazują więc, że stanowisko, na którym była zatrudniona powódka zostało faktycznie zlikwidowane, tak jak podano w uzasadnieniu wypowiedzenia umowy o pracę i obecnie nie jest przez nikogo zajmowane. Uzasadnienie to zatem było zgodne z prawdą i nie narusza art. 30 § 4 kp a pracodawca nie miał obowiązku ustalania kryteriów wyboru pracowników do zwolnienia, bowiem wykonywany przez powódkę na jej stanowisku zakres obowiązków uległ likwidacji. W tych okolicznościach zdaniem skarżącego nieuprawnione jest twierdzenie, że

wypowiedzenie umowy o pracę powódce było nieuzasadnione i niezgodne z prawem, zatem zasądzenie odszkodowania narusza art. 45 § 1 k.p.

Uzasadniając zarzuty naruszenia prawa procesowego pozwany podniósł, iż Sąd I instancji na rozprawie w dniu 27.05.2014r. bezpodstawnie nie dopuścił do udziału w sprawie aplikanta radcowskiego P. S. (1), co uniemożliwiło należytą reprezentację pozwanego, w tym zadawanie pytań świadkowi T. Z. (1) oraz słuchanym w tym dniu stronom postępowania, składanie wniosków i oświadczeń oraz wygłoszenie przygotowanej mowy końcowej. Obecny na rozprawie w charakterze pozwanego Prezes R. J. nie był przygotowany do podejmowania w/w czynności procesowych sądząc, że będzie należycie reprezentowany. Sąd wyrokujący dokonał błędnej wykładni art. 91 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 351 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach oraz treścią pełnomocnictwa udzielonego przez pozwanego radcy prawnemu W. L. w dniu 18 grudnia 2013r. Zdaniem skarżącego upoważnienie udzielone aplikantowi przez radcę prawnego niewątpliwie nie jest pełnomocnictwem substytucyjnym, a jedynie umocowaniem aplikanta do podejmowania czynności procesowych w ramach pełnomocnictwa radcy prawnego udzielającego upoważnienia. Pozwany uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie powołał się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31.10.2012r., sygn. I ACa 579/12 (LEX nr 1246857), w którym stwierdzono, że z przepisu art. 351 ustawy z 1982r. o radcach prawnych wynika, że aplikant radcowski zastępuje radcę prawnego, a nie stronę. Jest pomocnikiem radcy prawnego i nie jest pełnomocnikiem strony i w postępowaniu sądowym występuje zawsze z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego. Aplikant radcowski nie jest pełnomocnikiem strony, jest jedynie zastępcą radcy prawnego (verba legis: zastępuje radcę prawnego) będącego pełnomocnikiem strony. Nie jest też substytutem radcy prawnego, ponieważ substytutem radcy prawnego (i dalszym pełnomocnikiem strony) może być tylko adwokat lub radca prawny (art. 91 pkt 3 k.p.c.), ewentualnie prawnik zagraniczny wykonujący stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy z 2002r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Pozwany wskazał, że zgodnie z art. 91 pkt 3 kpc, pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego jedynie adwokatowi lub radcy prawnemu, a więc nie aplikantowi radcowskiemu. Zdaniem pozwanego w świetle przytoczonych powyżej wyjaśnień odmowę Sądu dopuszczenia do udziału w sprawie aplikanta należy uznać za naruszenie art. 91 pkt 3 kpc w zw. z art. 351 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych oraz treści pełnomocnictwa udzielonego przez pozwanego radcy prawnemu W. L. w dniu 18 grudnia 2013r., które to naruszenie mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 100 kpc. w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc pozwany wskazał, że powódka wygrała sprawę tylko w piątej części swojego roszczenia, dlatego zniesienie pomiędzy stronami kosztów postępowania należy uznać za nieuzasadnione i krzywdzące dla pozwanego, bowiem podjęcie postanowienia w oparciu o art. 100 zd. 1 kpc wymaga ustalenia proporcji między zgłoszonymi a uwzględnionymi żądaniami i zarzutami stron a wynikiem procesu. Prawidłowe rozstrzygnięcie w tym zakresie wymaga ustalenia zakresu, w jakim każda ze stron utrzymała się z dochodzonym żądaniem lub podjęta obrona, rozmiaru poniesionych przez nie kosztów (sumy kosztów) oraz wysokości kosztów przypadających na każda z nich, stosownie do wyniku sporu.

Uzasadniając zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc pozwany podniósł, że Sąd Rejonowy dokonał dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów. W szczególności nieuwzględnione przy orzekaniu zostały zeznania słuchanego w charakterze strony Prezesa R. J. oraz świadka Z. Z. dotyczące obecnej organizacji pracy w Spółce, w tym sprzedaży biletów i rozliczeń kierowców.

Zdaniem pozwanego naruszenie przez Sąd I instancji art. 328 § 2 kpc polega natomiast na wadliwym sporządzeniu uzasadnienia wyroku i braku w uzasadnieniu odniesienia się do określonych dowodów przeprowadzonych w sprawie, na których Sąd oparł orzeczenie, w tym do zeznań świadka Z. Z. oraz pozwanego R. J., jak również braku wskazania dowodów i przyczyn, dla których dowodom tym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Konkludując pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości lub uchylenie zaskarżonego wyroku (tj. w zaskarżonej części) i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego z dnia wniósł pozwany (...) S.A. w O., zaskarżając wyrok częściowo, tj. w pkt 1 – w zakresie zasądzenia odszkodowania z tytułu nieuzasadnionego wypowiedzenia umowy o pracę oraz pkt 3, 4 i 5 – co do kosztów postępowania i rygору natychmiastowej wykonalności.

Apelacja jest zasadna i skutkowałą uchYLENIEM zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Zgodnie z art. 378 § 1 kpc Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Najdalej idącym zarzutem apelacji jest zarzut nieważności postępowania. Jest on uzasadniony.

Pozwany podnosił, iż Sąd Rejonowy naruszył przepis art. 91 pkt 3 kpc w zw. z art. 351 ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych przez to, iż nie dopuścił do udziału w sprawie aplikanta radcowskiego P. S. (1), co uniemożliwiło należyłą reprezentację pozwanego, w tym zadawanie pytań świadkowi T. Z. (1) i słuchanym w tym dniu stronom postępowania oraz wygłoszenie przygotowanej mowy końcowej. Podnosił również, że obecny na rozprawie w Prezes pozwanej Spółki, R. J., nie był przygotowany do podejmowania w/w czynności procesowych sądząc, że pracodawca będzie należycie reprezentowany.

Wskazać trzeba, że zgodnie z art. 379 pkt 5 kpc nieważność postępowania zachodzi jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że pozbawienia strony możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 kpc nie należy wiązać wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu. Zachodzi ona także wówczas, gdy z powodu uchybienia przez Sąd przepisom postępowania, strona wbrew swojej woli została faktycznie pozbawiona możliwości obrony swoich praw w jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji i to bez względu na to, czy takie działanie strony mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2005r., IV CSK 84/10, LEX nr 621352, z dnia 4 marca 2009r., IV CSK 468/08, LEX nr 515415, z dnia 13 czerwca 2002r., V CKN 1057/00, LEX nr 55517). Wstępnym warunkiem tej nieważności postępowania są więc uchybienia formalne Sądu, w wyniku których strona pozbawiona zostaje możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych wniosków dowodowych i zarzutów.

Do takiej sytuacji doszło właśnie w niniejszej sprawie.

Pozwany pracodawca w postępowaniu przed Sądem Rejonowym działał przy pomocy pełnomocnika procesowego z wyboru - r.pr. W. L.. Zgodnie z udzielonym mu pełnomocnictwem z dnia 18.12.2013r. (k. 13a.s.), został on upoważniony do reprezentowania Spółki przed właściwymi Sądami oraz organami egzekucji w sprawie z powództwa G. T. przeciwko Spółce. W treści pełnomocnictwa wskazano wyraźnie, iż nie upoważnia ono do udzielania dalszych pełnomocnictw, tj. ustanawiania pełnomocników substytucyjnych.

Analiza akt sprawy wskazuje, że na posiedzeniu wyznaczonym na rozprawę w dniu 27.05.2014r. (k. 107a.s.) r.pr. W. L. nie stawił się, stawił się natomiast aplikant radcowski P. S. (2), który złożył do akt upoważnienie udzielone przez radcę prawnego (k. 106a.s.). Jego treść brzmiała następująco: "Upoważniam, aplikanta radcowskiego do zastępowania mnie na rozprawie przed Sądem Rejonowym w Ostrołęce w sprawie z powództwa G. T. przeciwko (...) S.A. związane z wypowiedzeniem umowy o pracę – sygn. akt IVP 405/13". Z akt sprawy wynika nadto, iż Przewodniczący składu orzekającego stwierdził, że pełnomocnictwo udzielone r.pr. W. L. nie obejmuje prawa do ustanawiania pełnomocników substytucyjnych. W konsekwencji Sąd Rejonowy postanowił nie dopuścić do udziału w sprawie aplikanta radcowskiego jako pełnomocnika strony pozwanej. Na rozprawie tej został przesłuchany świadek

T. Z. (1), dopuszczono również dowód z przesłuchania w charakterze strony. Na tej samej rozprawie zostały również wygłoszone mowy końcowe i został wydany wyrok, uwzględniający częściowo żądania powódki.

W świetle w/w okoliczności zarzut naruszenia przepisu art. 91 pkt 3 kpc w zw. z art. 351 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych jest zasadny.

Zgodnie z art. 91 pkt 3 kpc pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego adwokatowi lub radcy prawnemu.

Wbrew stanowisku Sądu I instancji należy uznać, że aplikant radcowski P. S. (3), który stawił się na rozprawie przed Sądem Rejonowym w dniu 27.05.2014r., był należycie umocowany do przedsięwzięcia czynności przed Sądem I instancji i do zastępowania nieobecnego pełnomocnika procesowego pozwanego.

W kręgu pełnomocników procesowych stron, szczegółowo wymienionych w art. 87kpc nie ma aplikanta radcowskiego. Kwestię występowania aplikantów radcowskich w postępowaniu przed sądami powszechnymi reguluje ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych. Ustawa ta zawiera ustawową definicję terminu "substytucja", stanowiąc w art. 21 ust. 1, że radca prawny może udzielić dalszego pełnomocnictwa (substytucji) innemu radcy prawnemu, adwokatowi albo prawnikowi zagranicznemu wykonującemu stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej. Kwestię zasad udziału aplikanta radcowskiego w postępowaniach sądowych aktualnie reguluje natomiast art. 351 ustawy o radcach prawnych. Przepis ten stanowi, iż po sześciu miesiącach aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed sądami, organami ścigania, organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami, z wyjątkiem Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu.

Z przepisu tego wynika więc, że aplikant radcowski zastępuje radcę prawnego, a nie stronę.

Takie stanowisko zajął m.in. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 31.10.2012r. (I ACa 579/12 LEX nr 1246857) stwierdzając (jeszcze w okresie obowiązywania przepisu art. 351 w poprzedniej wersji), iż z przepisu art. 351 ustawy z 1982r. o radcach prawnych wynika, że aplikant radcowski zastępuje radcę prawnego, a nie stronę. Jest pomocnikiem radcy prawnego i nie jest pełnomocnikiem strony. W postępowaniu sądowym przed sądem powszechnym występuje zawsze z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego. Już po upływie sześciu miesięcy od rozpoczęcia aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed sądami rejonowymi (ust. 1), w tym może sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem radcy prawnego przed sądami - z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego - z wyłączeniem jednakże apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej (ust. 4). Aplikant radcowski nie jest pełnomocnikiem strony, jest jedynie zastępcą radcy prawnego (verba legis: zastępuje radcę prawnego) będącego pełnomocnikiem strony. Nie jest też substytutem radcy prawnego, ponieważ substytutem radcy prawnego (i dalszym pełnomocnikiem strony) może być tylko adwokat lub radca prawny (art. 91 pkt 3 k.p.c.), ewentualnie prawnik zagraniczny wykonujący stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy z 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 21 ust. 1 ustawy z 1982 r. o radcach prawnych). Zgodnie z art. 91 pkt 3 k.p.c., pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego jedynie adwokatowi lub radcy prawnemu, a więc nie aplikantowi radcowskiemu.

Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2009r. (II PK 105/09 OSNP 2011/9-10/125).

Sąd Okręgowy podziela w/w stanowiska. Należy więc uznać, że w niniejszej sprawie z powództwa G. T. zachodziły przesłanki uzasadniające dopuszczenie aplikanta radcowskiego w charakterze zastępcy nieobecnego pełnomocnika procesowego pozwanego. Odmowa jego dopuszczenia do udziału w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku skutkuje stwierdzeniem, iż strona pozwana została pozbawiona możliwości obrony swych praw, a tym samym doszło do nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Na rozprawie w dniu 27.05.2014r. zostały bowiem przeprowadzone istotne dowody w sprawie, przesłuchano świadka T. Z. (1), na którego czynności w przedmiocie dokonania

wypowiedzenia powódce w swoich zeznaniach powoływał się świadek Z. Z., który w dacie dokonania wypowiedzenia powódce był oddelegowany do pełnienia obowiązków prezesa (...). Na rozprawie w dniu 27.05.2014r. Sąd dopuścił również dowód z przesłuchania stron a następnie zamknął rozprawę i wydał wyrok. Odmowa dopuszczenia do udziału w sprawie aplikanta radcowskiego spowodowała, iż na tej rozprawie strona pozwana została pozbawiona profesjonalnej obsługi prawnej a skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w I instancji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 2 kpc uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem I instancji, poczynając od dnia 27.05.2014r. i sprawę w zakresie zaskarżonym, tj. co do odszkodowania z tytułu niezasadnego wypowiedzenia umowy o pracę, przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ostrołęce, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Rejonowy przesłucha ponownie świadka T. Z. (2) oraz dopuści dowód z przesłuchania w charakterze stron. Stosownie do wniosków dowodowych stron, dopuści też ewentualne inne dowody, jeśli zostaną zgłoszone. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd wyda rozstrzygnięcie biorąc pod uwagę jego wyniki i stanowiska stron. Orzeknie również o kosztach postępowania, uwzględniając ostateczne rozstrzygnięcie o wszystkich żądaniach powódki i przepisy o kosztach, w tym kosztach zastępstwa prawnego.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386 § 2 kpc orzeczono, jak w sentencji.